

مجموعہ سنون

اثر

جمعیت علمیہ عثمانیہ

اوجنہی سنہ

نومرو ۳۱

رجب

استانبول

جمعیت علمیہ عثمانیہ مطبعہ سندہ طبع اولنشد

۱۲۸۱

رجعت و یک زحمتله عدنه مواصلت ایدوب تداوی ایله مشغول
اولدیغی حالده بر مدت صکره سپیک دخی بر تقریب یرلور الندن
فرار اتخلیص کریبان ایدرک سالما عدنه واصل اولدی .
(بقیه سی صکره)
(قدری)

(اوروپا دولترینک احوال حاضر ه سی) (مابعد)

پروسیا دولتی میلادک بیک یدی یوز برتاریخنده تشکّل ایلدی . شویله که
المانیا ایمراطوری بولسان مشهور شارلمانیا و انک اخلاقی زماننده
المانیانک اوتله طرفنده کائن ایالات المانیا ایمراطورلغی داخلنده
اولیوب سرحد معناسنه اولان مارش عنوانیله بر حکومت مستقله
اوله رق غراف تعیر اولنور بر بک زیر اداره سنده ایدی . بو صورته
ایکی مارش موجود اولوب بری شرقی که شمعی توراق ایالتی و دیگر
شمالی که براندبورغ ایالتی تسمیه اولنور . اشبو مارش لارک المانیا
ایمراطورلی طرفندن قید حیات شرطیله بعض غرافلره حاله سی معتاد
ایکن بعده هر فصله ارثا بولنرک خانداننه انتقال ایمکله نومبرغ
غرافی هوخن چولرک بکی فریدریش بیک درتیز اون برتاریخنده
سیچسموندن براندبورغ هر سکلکنی کلی مبالغه اشترا ایلدی . اوردر
توتونیک پروسیانک بعض یرلینه مالک بولنمش ایسده براندبورغ
هر سکی البرت مشار الیه سیچسموندن لهستان قرالیتی تابعینده
و دوقه لقی هیئتنده اولق اوزره پروسیانی استحصال ایتدی . حکومت
مذکوره یه متصرف اولش اولان هر سکارک الک مشهوری فریدریش

کلیسوم اولوب مشارالیه بیک التیوز قرق تاریخنده مسند نشین حکومت اوله رق حسن ادارهیه موفق اولمش و بیک التیوز التمش التی تاریخنده بامعااهده پروسیا دوقه لغنی ضمیمه ممالک ایدرک بیولکهرسک عنوانی احرار ایلشدرد. بونک اوغلی و خلفی اولان برنجی فریدریق بیک یدی یوز بر تاریخنده ایمپراطور لئوپولدن قراللق عنوانی استحصال و بیک یدی یوزاون اوج تاریخنده جالس مسند حکومت اولمش اولان اوغلی فریدریق کلیسوم پروسیا ممالکنی توسیع ایدوب انک اوغلی ایکنجی فریدریق دخی بیک یدی یوز قرق تاریخنده صندالی حکومته قعود ایله پروسیا دولتی دول معظمه صره سنه ادخال ایلشدرد.

لهستانه همجوار بولنان روسیه و پروسیا دولتری مملکت مذکورهده سرزده ظهور اولان شورش و اختلالی دفع ایله قوانین اساسیه سنی محافظه ایتک بهانه سیله له مملکت منازعات داخله سنه مداخله ایدرک اولسایده اوستریا دولتیله متحداً بیک یدی یوز التمش ایکی سنه سی شهر اغستوسنک بشی تاریخنده لهستانک مقاسمه سی حقنده بر عهد نامه عقد و تنظیم و بونک احکامنی کاملاً اجرا برله لهستانی بیلرنده تقسیم ایتدیلر. ممالک مذکوره دفعه ثابته اوله رق بردها مقاسمه اولندرق لهلول استحصال استقلالیتدن کلیاً قطع ایدرک ایتدکلری حالده بولنردن ممالک اجنبیهیه التجا ایتمش اولان بعض کسان قوسیوسکونام سرکرده نک زیر قومانده سنده اوله رق رفع لوای عصیان ایتشلر ایلده حصول مطلبه موفق اوله ما مشلردر. بیک یدی یوز طقسان ایکی تاریخنده قطعه مذکوره اوچنجی دفعه اوله رق دول مشارالیههم میانه سنده تقسیم اولندرق له ملیت بالکایه

محو و منقرض اولدی . خلاصہ کلام اون سکرنجی قرنہ اوروپا دولتری ہیئت حاضرہ لہینہ تقرب ایتدیلر .

يک یدی یوز سکسان طقوز تارینخندہ فرانسدہ بر اختلال عظیم ظہور ایلدی . شویله کہ مونٹسکیو نام مؤلفک روح قوانین عنوانیلہ معنون کاب مشهورینک و بوقییلدن دیگر برطانی تالیفات معتبرہ نک فرانسدہ انتشاری افکار عامہ نک تحولنی داعی اولدیغندن اہالی اولوقنہ قدر بر فرقہ یہ مخصوص اولان امتیازات و معافیاتک لغو و احما سیلہ بینلرنہ مساواتہ رعایت اولنقی داعیہ سیلہ قیام ایلدیلر . فرانسدہ اولوجہلہ اصلزادکان کروہنک بعض امتیازاتہ مظہر اولسی و ویرکونک منساویاً اخذ و تحصیل اولنماسی و حرف و صنایع و تجارت و زراعت حقندہ بر طاقم موانع و مشکلاتک موجود بولنسی و طرق و معابرک فقدانی و ادارہ جہ بر طاقم سؤ استعمالات و قوعی ملابسہ سیلہ اہالینک فقر و اضطرابی بردرجہ بہ رسیدہ اولمشیدیکہ بالدفعات مجرد دفع دغدغہ جوع مقصدیلہ رفع لوی عصیان ایدوب بر چوغی دخی اجلقدن ہلاک اولدقلری حالہ خط و غلاتک اندفاعنہ چارہ بولنہ مز ایدی .

ایستہ اولوقت یالکز فرانسدہ دکل بلکہ عموماً اوروپا شو حال فلاکت اشمالہ دوچار اولمشیدی . فقط فرانسدہ ارباب بصیرت و اصحاب درایتک بین الناس نشرینہ سعی ایتدکلی افکار صائبہ دن ہیئت دولت ناخشنود اولوب سائر ممالکدہ ایسہ شو کیفیت بالعکس دولجہ ملتزم اولہ رق اولبایدہ تشویقات لازمہ اجرا قنور ایدی . ازجملہ پروسیا قرالی بیوک فریدریقک سعی و ہمتی پروسیا دولتک اعلای شانی و تبعہ وزیر دستانتک استحصال اسباب رفاه و سعادت حالی

امرينه معطوف اولديغى مثللو اوستريا ايمپراطورى ايكى زوزف
 دىنى اداره دولته خيلى اصلاحات اجرا ايتييدي . فقط اوستريا
 دولتى ملل مختلفه دن مركب بولنديغندن اولبايده موانع ومشكلاته
 كرفتار اولور ايدى . فرانسه ده اولوقت اهالى صنوف ثلثه يه منقسم
 اولوب برى فرقه رهبان وديكرى گروه اصلزادكان و اوچنجيسى
 دىنى آحاد ناسدن عبارت ايدى . رهبان طاقى كللى اراضى و املاكه
 متصرف اولوب اصلزادكان ايسه طرف دولتدن بر چوق امتيازاته
 مظهر اولدقلرندن بونلر اشبو حقوقك محافظه سنه بذل مقدور
 ايتدكلرى حالده اهالى بونلك سلبيله قانوناً مساوات كامله اجراسنى
 وزما مترك الغاسنى و قوانين موجوده نك اصلاحنى و پارلمنتونك
 اوقات معينه ده و يا خود بر صورت دائمه ده تجمع ايتسنى و امر
 طباعت و ديانت و تجارتك سربست براغلمسنى طلب و ادعا
 و مناسترك لغويله بونلره متعلق اراضى و املاك ضبط اولنديغى
 حالده بك چوق ادم مألوف اولدقلى بطلاننى تركه مجبور و بو
 جهته اولوقته قدر غير محروث بولنان اراضى معمور اوله رق ثروت
 عموميه نك نكتر ايديه جكى بيان اولتور ايدى . نهايت الامر آحاد ناس
 صنوف ممتازيه غلبه ايدرك عمومك سعادت حالته مانع اولان اصول
 قديمه مذكوره بالكلية الغاقلندي . فقط اشبو نتايج آتش اختلالك
 بر قاج سنه متوالياً شراره پاش بروز اولسيله حصول پذير اولدى .

اختلال مذكور اشنا سنده ناپولئون بوناپارت ظهور ايدرك وقوع بولان
 فتوحاتى اوروپا دولترينك حال و هيئتينى بالكلية تغيير ايلدى .
 بيك سكر يوزاون تاريخنده فرانسه دولتك قلمر و حكومتى زياده
 توسع ايتدى . ناپولئون مشهور اوستراج محاربه سنده روسيه و استريا

اردولرینہ غلبہ ایدوب پروسیا و اسپانیا ممالکنی استیلا ایتدی و فرانسه نك حدودی غاریغلیا فودن الب نہری اغزینہ قدر ممتد اولوب یوزاوتوز ایاتسدن عبارت ایدی . جنوره وغان و نیس و آنورس و الاشاپل و فلورانس و امستردام و جنوه و هامبورغ و روما مشار الیه طرفندن تعیین اولمش مأمورلر معرفتیلہ اداره اولنور ایدی . ایتالیا و ناپولی و اسپانیا و استفالیا قرالیتلری و باویہ را و ویرتمبرغ و ساکسونیا ممالکنندن عبارت بولنان رین اتحدادی دخی فرانسه نك زیر تابعینده اولوب ناپولئون اسویچره جمهورینك حامیسی عنواننی حایز ایدی . پروسیا دولتنك بقادی دخی مشار الیهك رأینہ منوط اولوب الحاصل اوروپا قطعہ سنك نصفی مقدارنده فرانسه نك حکم و نفوذی جاری ایدی فرانسه نك بودرجه توسع ایتمسی و مشار الیه ناپولئون بوناپارتنك کسب شان و اقتدار ایلمسی اوروپا یه کران کلدیکنندن انکلترة و روسیه و اوستریا و پروسیا دولترلری فرانسه نك هیئت سابقه سنہ ارجاعی حقدہ بیک سکر یوز اون درت سنہ سی مارتنك ابتداسنده بر عهدنامہ عقد و تنظیم ایله شهر مذکور غایتندہ دول متفقہ مذکورہ عسکری پارسہ قدر کلوب دروننه دخول ایلدیلر فرداسی کونی اوستریا و روسیه ایمپراطورلریله پروسیا قرالی دخی بالذات پارسہ کلدیلر و بونلرک رأی و تنسیبی و جملہ بوربون خاندانی مسند حکومتہ اقعاد و ناپولئون بیک سکر یوز اون درت سنہ سی شهر نیساننك اون برنده حکمدارلق صفتیلہ البہ اطه سنہ اعزام و ابعاد قلندی . مشار الیه اون بر آی صکرہ بر تقریب پارسہ رجعتلہ کماکان تخت ایمپراطوری یه قعود ایلدی . فقط بوندن بر قاج ماه مرورنده دول مشار الیهمن ینہ اتفاق ایله اوزرینہ جسیم بر اردو سوق ایدرک

و اتراوده و قوعبولان غلبه عظیمه لری اوزرینه ناپولئونی اخذ
وسنت الن اطه سنه نفی ایتدیلر و بوضورتله اوروپاده بر موازنه
دولیه تأسیسینه موفق اولدیلر. بعده اوروپا حکمداراننی مملکتلرینک
وقایه سی خصوصنده یکدیگرینه مظاهرت ایتمک اوزره سنت الیانس
نامیله بر اتفاق عقد ایدرک بیک سکز یوز اون بش تاریخنده و یانه ده
و بیک سکز یوز اون سکز ده الاشاپلده و بیک سکز یوز یکریمی بر
تاریخنده لایب اخلده و بیک سکز یوز یکریمی ایکیده و روتده مکلمه
مجلسلری تشکیل ایتدیلر. بیک سکز یوز اوتوز اوج سنه سنده یونانستان
کسب استقلال ایتدی و کذلک تاریخ مذکورده بلجیقا فلنکدن افتراق
ایدوب بیک سکز یوز الی تاریخنده قدر المانیاده دخی بر طاقم انقلابات
وقوعه کلدی. بو عصرده علوم و فنونک پک چوق فوائده مادیه سی
مشاهده اولنوب ازجه واپور سفائی و تیمور یوللر و لایلا سفائنه اراشه
طریق ایلمک مخصوص فنارل احداث و زقاقلر غاز ایله تنویر قلندی.
واپور سفینه سنک احداثی امری قالور فولطون نام کسینه اسناد
ایدوب انکله لولر دخی کندو لرینه نسبت ایله اثبات مدعا معرضنده
جوناسن هول و پاتریق نام کسینه لک تألیفاتنی درمیان ایدرلر. فی الواقع
مومی الیه جوناسن هولک تألیفاتنده عادی کورک یرینه شمیدیکی واپور
سفائی چرخنی مثلاًو کینک کیروسنه بر چرخ وضع اولند بغی حالده
اولوقت حرارت واسطه سیله قیودن صواخرا جتده استعمال اولنوب
نوقوم تعیر اولنورماکنه ایله مذکور چرخک تحریکی ممکن اوله جغی
کوسترلیدیکی مثلاًو مومی الیه پاتریق بیک یدی یوز سکسان یدی
تاریخنده ادمبورغده طبع اولمش اولان کتابنده دخی بوکا دائر
بعض تفصیلات مسطور بولمشد.

بالادہ بیان اولندیغی وجہلہ پان نام ذات دخی بعض تألیفاتندہ
 واپور ماکنہ سنک معدن قبولندن میاہ اخراجندہ و سیر سفائندہ
 استعمالی پک چوق فوائدی مستلزم اولہ جغنی بیان ایتشدرد
 خلاصہ کلام مومی الہ پان سفائک واپور ماکنہ سی واسطہ سیلہ
 تحریکی مومی الہ جوناسن هولدن قرق ایکسی سنہ اول بیان ایتش
 و اولبابدہ چوق تجربہ لر وقوعبولشدرد فقط بالتجربہ محسناتی
 اکلاشلدقدنصرہ کرک یولجی و کرک امتعہ نقلندہ اک اول استعمال
 قلمش اولان واپور سفینہ سی فواظونک امر یقادیہ واقع نیورق
 شہرندہ بیک سکز یوزیدی سنہ سندہ انشا ایتش اولدیغی سفینہ در
 ایشته بوندن صکرہ ممالک مجتمعه امر یقادیہ واپور سفینہ لری تکثر
 ایدرک جہور مشارالہک تزايد ثروت و اقتدارینی موجب اولدی
 و بعدہ اوروپادہ دخی واپور سفائی انشاسنہ رغبت اولندہ رق شمیدیکی
 حالی کسب ایلدی .

تیموریولر جوج اسنیفسون نام ذاتک اثرہمتی اولوق اوزرہ بیک سکز
 یوزاون درت تاریخندہ اختراع اولمشدر شویلہ کہ فرانسدہ مہندسارندن
 ژوزف قوغنوت بیک یدی یوزیتش تاریخندہ واپور عربہ لری انشا
 ایتدی . امر یقادیہ واپور ماکنہ سی ایجاد اولمش اولان اولیویہ اوان
 بیک یدی یوز طقسان تاریخندہ واپور عربہ لری انشا ایدرک طرق
 عادیہ اوزرندہ تحریک ایتش ایسدہ حسن نتیجہ یی متبع اولہ مامش
 ایدی . اک اول ترمو بسیک و ویویان نام کمنہ لر معاندندہ مستعمل
 اولان تیموریولر اوزرندہ واپور عربہ لری ایشلمشدردر . اون یدنجی
 قرنندہ وانکلتہ معادن قبولندنہ اغاجدن یولر یاییلہ رق بونلرک
 اوزرندہ عادی عربہ لر تحریک اولنور ایدی . بعدہ کرک معاندندہ و کرک

دفتر تجاریہ

فابریقدر درزونده اکثر بولر تیموردن اعمال اولنه رق اوزرنده بارکیر
ایله عربه چکبلور ایدی. بنأعلیه بیک سکز یوز دزت تاریخنده بارکیر
یرینه واپور استعمال اولنوب بو وجهله تیموریول حصوله کلمشدر.
فقط بوجه محرر معدن و فابریقه لده اول ایشلتدیریلان ماکنهلر
اولقدر قوتلو اولوب بو وجهله سیرلی دخی سریع اولدیغندن
ابتدالرنده تیموریوللرک شمعی مشهود اولدیغی درجه فائده سی مأمول
دکل ایدی. بیک سکز یوزاون اوج تاریخنده انکلتره لو مهندس
پلاکت واپور عربه سی نقدر اغریاپلور ایسه تکرلکارینک تیموریول
اوزرنه اولان دلاک و تماشای اولقدر تناقص ایده چکنی کشف ایدی.
بیک سکز یوزاون دزت تاریخنده ژورژ استیفنسون جسیم واپور
ماکنهلری اعمال ایدرک کلینغورت معدنلری تیموریول عربه لرنده
استعمال اولنش ایسده بونلر دزت ساعتده یالکزیدی فرسخ (۱)
مسافه قطع ایتدکلرندن عادی عربه لردن هیچ بر فرقی یوق ایدی.
فرانسه مهندس لرندن سکین تیموریول واپور ماکنه سنک یالکز
قرغانی بعض مرتبه تعدیل یعنی مولد البخاری عادی قرغان هیئتنده
اولیه رق بر طاقم بوریلردن عبارت اولق اوزره اعمال ایدی.
اسبو بوریلرک درونی صو ایله طولدی رلند قده حرارته قارشو اولان
سطحنک و بو وجهله تسخن ایدن صویک مقداری تزاید ایدرک و بوندن
دخی مدت قلیله ظرفنده چوق بخار حاصل اوله رق ماکنه نک قوه
محرک سی متزاید اولور ایدی. ایشته مهندس مومی الیهک بو صورتله
برنجی دفعه اوله رق اعمال ایتدیکی مولد البخار قرغانلری قرق اوج
عدد بوریدن عبارت اولوب بعده بونلر یتمش بش و یوز و حتی یوز

(۱) مشی معتدل ایله بر ساعتک مسافدر.

يکرمی بشہ قدر ابلاغ اولندی، بیک سکر یوز یکرمی سکر تارینخندہ
روبرت و ژورژ استیفنسونک مومی الیه سکینک اصولتہ توفیقاً اعمال
ایتمش اولدقلری قوزہ اسمندہ واپور عربہ سی اون ایکی بیک طقوز
یوز قرق ایکی کیلوگرام یوکی حامل اولدیخی حالده ساعتده الی
فرسخ و بوش اولدیخی حالده دخی یدی دقیقه ده بر فرسخ مسافہ
قطع ایلدی. بونک اوزرینہ مومی الیهمہ انکلتہ دولتی طرفندن
مقدار وافی مکافات اعطا اولوب اندن صکرہ اوروپانک هر طرفندہ
تیمور یولار تکثر ایلدی.

تلغراف دخی قرن حاضر اختراعات مهمہ سینددر. مقدمہ لری بز
وقعہ تک سرعتلہ بر محلدن دیگر بر محلہ اخباری مراد اولندقدہ
اتش یاقق و بیراق چکمک کی علامتلا استعمال اولنور ایدی. بونلر
الیوم استعمال اولان تلغراف الکتریقی یه مشابه شیلر دکل ایسه ده
بونک اختراعنه بر مقدمہ اولمشدر. بیک یدی یوز التمش تارینخندہ
فی الاصل فرانسولی اولوب جنورده ده ممکن بولتان جورج لوئی لژاژ
سیالہ برقیہ تک تلغرافده استعمالی تصور ایدوب شویله که حروف
هجا عددنجه یکرمی درت پارچه تل الہرق بونلری غیر ناقل الکتریقی
بر ماده ایله یکدیگرندن تفریق ایتدکدن صکرہ ایکی محل یینندہ
تسدید و هر برینک اوجنه بر الکتریقی پوصله سی ربط ایله دیگر
اوجلرینہ الکتریقی حاوی بر آلت طوقند یرلندقدہ مذکور پوصله
حرکتلہ مطلوب اولان حرفی ایما ایدوب بو وجهلہ افادہ مرام
اولنور ایدی. یدی یوز سکسان یدی تارینخندہ طبیعیندن لوموند
سیالہ الکتریقیہ بی حاوی اجسامک جذب و دفعاری خاصہ سی
اوزرینہ مینی بر کوچک اشارت ماکنہ سی اعمال ایتدی. و قرن

حاضر اوائلنده و واطوستونی کشف اولندی و شو مرغ نام کسند
 یک سکر یوزاون بر تاریخنده صویک الکتریک واسطه سیله تحلیل
 قاعده سنه مینی بر تلغراف ماکنه سی اعمال و قوپنهاق دارالفنونی
 معملرندن آرسند یک سکر یوزیکرمی تاریخنده ابره نک سیاله الکتریکه
 واسطه سیله خاصه مقناطسیه کسب ایدرک حرکت ایتدیکنی کشف
 ایش ایسه ده بونلردن دخی بر نتیجه حاصل اوله مامشدر بعده
 آراغون نام ذات بر تیمور پارچه سی اوزرینه ایک ایله ملغوف بر باقر
 تل صاریلو بده اشبو تله سیاله الکتریکه کچورلدیکی حالده اول تیموره
 مقناطسیت کله رک کوسریلان تیموری جذب ایتدیکنی و سیاله الکتریکه
 منقطع اولدقده اشبو قوه جاذبه زائل اولدیغنی کشف ایش و بعده
 بو اساس اوزرینه ساموئل موریس نام کسند یک سکر یوزاوتوز
 یدی تاریخنده الیوم مستعمل اولان تلغراف ماکنه سی احداث
 ایتشدر بونک تفصیلاته لایقوله کسب اطلاع مر ادا اولندیغنی حالده
 حکمت طبعیه کابلرینه مراجعت اولمسی اقتضا ایدر.

انقلابات مشروحه نک نتیجه سی اولق اوزره اوروپا قطع سی قرق
 سکر دولت و حکومت مستقله منقسم اولوب بونلر بروجه آتی
 بیان اولنور شویله که دولت علیه انکلتزه بلجیکا فلنک پروسیا دانمارقه
 اسوج و نوروج روسیه اوستریا المانیا که اوتوز ایکی حکومتدن
 عبارتدر اسویچره جمهوری فرانسه اسپانیا پورتیکز ایتالیا یونان
 اندور جمهوری.

بالاده بیان اولنان اختراعات سایه سنده الیوم برأ و بحرأ کره ارضک
 هر طرفنده بالسهوله سیاحت و محل بعیده یاشنده آن واحدهده مخابره
 اولوب بو صورته ممالک یینی حائل اولان مسافات زائل اولق

درجه سنه ککش و شو کیفیت طوائف مختلفه عالم ميانه سنده اختلاط
والفت حصولی مستلزم بولنشدر. تیموریول عربیه لری اشخاص
واشیا نقلنه مختصر اولوب کتب و غزیه و سائر ادوات علیه دخی
نقل ایتدیکنندن علوم و معارفک هر طرفه تعمیم انتشارینه
و تلغرافی ايسه بروقه نك ذرعقب چاراقطار جهانہ اعلانه بر
واسطه قویه اولدیغی درکاردر. ایشته بو وجهله ملل مختلفه
رفته رفته بر فاملیا حکمنه کیروب قرون وسطاده بین الملل اسباب
اختلاط والفتک فقدانیتی پک چوق خصوصیت و مخالفتی داعی
اولدیغی حالده شمدی اولوجهله حصول اختلاط و مناسبت
بالعکس و د مخالفیتی مستلزم ارله جنی بی اشتباهدر.

(محمد شوقی)

(بقیه سی صکره)

از خلفای اوطه ترجمه باب عالی

(مابعد)

(تاریخ حکمای یونان)

ایپینیدس

ایپینیدس اون بشنچی اولمپیاده آتندیه کلدی. حکیم مومی الیه
کویا بر مغاره ده الی یدی سنه متوالیا او یومش و یوز الی دزت
و دیگر روایت کوره یوز الی یدی و علی قول ایکی یوز طقسان
سکز سنه یاشامش اولدیغی روایت اولنشدر.

مومی الیه کرید جزیره سنده واقع غنوس (انادیه) شهرندن اولوب
سولون آتندیه شهرت بولدیغی ائشاده بو دخی جزیره مذکورده